

Växlande väder, men lungt på skadedjursfronten

För grönsaksodlare i södra och sydvästra Finland ledde torkan och värmeböljan i början av sommaren till mycket extra jobb. För att säkra skörden var man tvungen att använda mer resurser (bevattning mm.) än under ett år med normal nederbörd.

Arets odlingsssäsong har redan när detta skrivs, tredje veckan i juli, hunnit bjuda på mångskiftande väder.

Regnmängden normaliserades först under senare delen av juli, då övriga Europa drabbades av en svår värmebölja. Till exempel i London uppmättes 40,3 grader C, vilket är den högsta temperaturen genom tiderna. Det här högtrycket rörde sig sedan mot Skandinavien under senare delen av juli.

Med tanken på livsmedelssituationen i världen är detta oroande, eftersom värmeböljorna ökar risken för missväxt. Det faktum att man i bl.a. Ukraina, Europas brödbod, odlar höstsorter minskar ändå riskerna lite. De grödor som snart ska skördas är sådda förra hösten, då ingen ännu visste om kriget. När det sedan gäller nya sådder i år är situationen en annan.

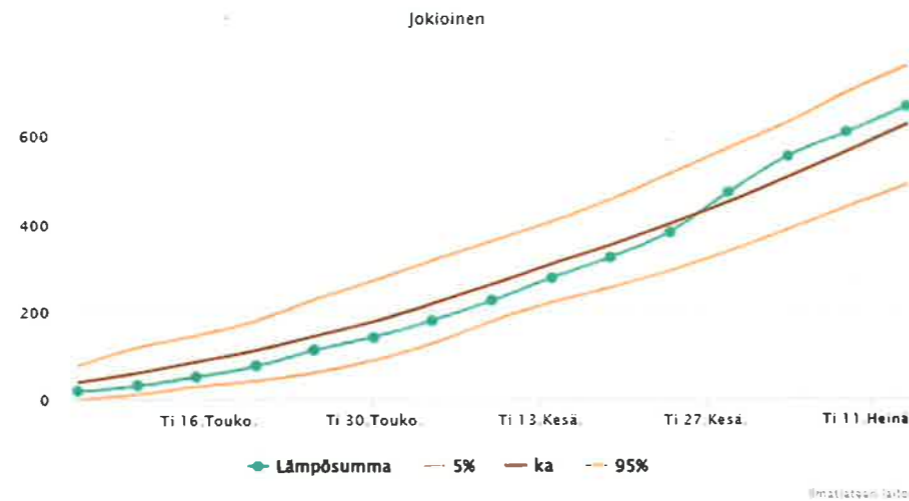
Värmesumman normal till midsommar

Den effektiva värmesumman utvecklades normalt fram till midsommar, därefter steg den klart över medeltalet. Många frilandsgrodder, så som kålar och sallat, ger bättre kvalitet på skörden då temperaturen ligger kring 20 grader C. Värmeböljorna gör det omöjligt att följa de planerade tidtabellerna för skörden. Det har också märkts i år.

I norra Finland har sommaren varit mycket varmare än normalt. Spannmålen har utvecklats bäst i Södra Österbotten, där förväntningarna på skörden är stora.

Växtskyddet denna sommar

Naturskyddsinstytutet Luke publicerar aktuell information om skadegörare och växtskydd på finska på webbsidan <https://maatalousinfo.luke.fi/fi/kasvinterveys/ajan->

I huvudsak har en effektiva värmesumman under odlingsssäsongen legat nära det förväntade värdet. Diagrammet visar utvecklingen från 16 maj till 11 juli. Den bruna linjen är medelvärde, de gröna bollarna årets temperatursumma.

kohtaistiedotteet. Det är också möjligt att få denna information direkt till telefonen. En annan kanal för att följa med situationen är Lukekaskas.luke.fi. Där kan man också lämna sina egna observationer. För närvarande finns där observationer om läget för spannmål, baljväxter, kummin, oljeväxter, kålväxter, potatis och morot. Meningen är

Agri-Infon fås nu också direkt till telefonen vilket gör att informationen når odlarna snabbare. Tjänsten är endast på finska.

tjänsten ska utvecklas för att också omfatta grönsaker och trädgårdsväxter.

I specialforskare Anne Nissinens projekt har man bearbetat data från Pro Agrias skadegörsovervakning för att skapa prognoser för hur populationerna av skadegörare utvecklas. Arbetet inleddes med att jämföra data från observationer av morotsflugan med den modell som baseras på värmesumman. För morotsbladloppans flygning skapades en ny modell som baserades på Lukes och ProAgrias material.

Modellerna jämförs med statistiken från olika år för att se hur de fungerar. På så sätt får man parametrar för olika väderförhållanden. Med deras hjälp kan man sedan räkna ut sannolikheten för förekomsten av skadegörare i realtid varje år. Morotsbladloppan är den värsta skadegöraren på morotsodlingar i hela Norden. Flygprognoserna är nödvändiga för integrerat växtskydd. Genom dem kan man förkorta övervakningsperioderna och därigenom minska arbetsmängden, samt sätta in åtgärder i rätt skede av flygningen. Modellerna har gjorts av biometriker Lauri Jauhianen.

Den flygprognos som används för morotsflugan baseras på observationer från 1997. Det har förekommit skador orsakade av morotsfluga under de senaste åren, det kan bero på att den andra generationens flygning har tidigare lagts och att

den hinner lägga ägg innan den nuvarande modellen varnar.

Det samma gäller ärtvecklaren och kläckningen av dess larver. Bekämpningsprognosen baseras på den tid det tar från äggläggning till att larverna kläcks. Högre temperatur har gjort att tiden förkortats och prognosen borde uppdateras.

Att känna sina egna fält och veta om är den stora eller lilla kålflugan som bor där, hjälper också mycket då man vill pricka in bekämpningen. I Pälkäne kontrollerade man läget på fält vid försöksstationen och där var läget 80 % av stora kålflugan och 20 % av lilla kålflugan.

Bekämpning av ärtvecklare

Odlingen av trädgårdsärta är starkt koncentrerad till västra Finland. Där besprutades i genomsnitt varannan åker med insekticider (en gång per år) under åren 2009–2014. Därefter har andelen besprutade åkrar ökat till 65–70 %. (Räsänen et al., manuskript, submitted). Det faktum att alla skiften inte besprutas varje år visar att det finns årliga variationer i förekomsten av ärtvecklare eller att de tillämpade tröskelvärdena varierar liksom odlarnas risktagning och samlade erfarenheter.

Beslutet om bekämpning och risknivå hänger klart ihop med vilken typ av ärtter som odlas. Trädgårdsärta som skördas färsk (baljor eller för djupfrysning) har väldigt låg tolerans mot angrepp av ärtvecklare, matärter klarar det bättre.

Bekämpning av nykläckta larver görs genom kemisk besprutning. Förutom tidpunkten är det viktigt att veta behovet av bekämpning, det finns olika tröskelvärden för olika typer av ärt. Tröskelvärdena bestäms genom antaletvecklare som fastnar i de feromonfällor som man använder för övervakning. Försök har också gjorts med fällor som kan avläsas på distans. Ärtvecklaren övervintrar som larv, nedgrävd i marken där det odlats ärtter. På våren förpuppar larven och den vuxna fjärilen kläcks i juni. Fjärilarna lägger ägg i ärtblommorna. Vad man nu vet kläcks larverna efter 10-12 dygn, kryper in i de baljor som håller på att utvecklas och äter fröna (ärterna).

Luke har flera ansökningar på gång för att uppdatera de råd som finns för övervakning av ärtvecklare.

Text och foto: Marja Aaltonen, forskare, Naturskyddsinstytutet Luke

Fina eko-ärter inköpta på torget, inga spår av ärtvirvel här.

Före midsommar kom det ovanligt många rapporter om äppelspinnmal. Den förekommer allmänt i Baltikum, men mera sällan hos oss. Hos oss är häggspinnmalens nät däremot en vanlig syn.